

Brånakollane utvidelse

**

Referanse:

Klepssland J. T. 2017. Naturverdier for lokalitet Brånakollane utvidelse, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=6058>)

Referansedata

Fylke: Vestfold
Kommune: Larvik
H.o.h.: 125-226moh
Areal: 135 daa
Kartblad: 1813 III

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2016
Inventør: JKL
Vegetasjonssone: boreonemoral 100%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk
Dato feltreg.: 24-06-2016

Sammendrag

“Brånakollane utvidelse” er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. BioFokus har foretatt en naturfaglig vurdering av verneverdiene, på oppdrag for Miljødirektoratet.

Brånakollane ligger øst for Lågen og nord for Åsumvannet i Larvik kommune. Landskapet preges av små koller og dal-senkninger. Berggrunnen består av en lettforvitrelig monzonitt/larvikitt. Området ligger i boreonemoral sone.

Kun ca 135 dekar (av 315 dekar tilbudt) er funnet verneverdig. Undersøkelsesområdet besto av 3 delområder, og det er delområdene i hhv. nordøst og sørvest som er funnet verneverdige, mens området i nord ikke er funnet verneverdig. Avgrenset verneverdig areal vurderes som godt arrondert i forhold til kjente naturverdier omkring Brånakollane NR. Det er avgrenset to kjerneområder/naturtypelokaliteter, begge nordøst for eksisterende naturreservat. De er vurdert som hhv viktig og svært viktig. Utenom kjerneområdene er skogen temmelig ung, dels fattig, og har isolert sett lav naturverdi, men har funksjon som sammenbindingsareal, buffer og/eller restaureringsareal.

Svak lågurtskog dominert av bøk er den mest utbredte skogtypen innenfor avgrenset verneverdig areal. Feltsjiktet er ofte svakt utviklet pga skyggefulle forhold. De rikeste partiene kan trolig defineres som “kalkrik bøkeskog” (VU). Små areal med lågurt-eikeskog (NT) og rikere “flommyr, myrkant og myrskogsmark” (NT), evt. “rikere myrkantmark i låglandet” (EN) inngår også. Viktige/dominerende treslag under ett er bøk, bjørk, osp, eik, ask og gran.

Gammel skog er begrenset til kj.omr. 1. Der inngår eik og bøk på 150-200 år, samt et par eikelæger, men dominerende aldersklasse er under 100 år. Ellers består utvidelsesområdene i hovedsak av relativt ung (til middelaldret) og tynnstammet skog (nesten) uten kontinuitetselement eller død ved.

Flere krevende arter er påvist, hovedsaklig tilknyttet eik og bøk innenfor kj.omr. 1. I alt ble det påvist 6 rødlistete kryptogamer, hvorav 5 truede.

Selv om utvidelsesarealet er svært beskjedent i areal så anses området å ha så mange spesielle og viktige naturkvaliteter at det vurderes som (i nedre sjikt av) regionalt verneverdig (**). Det understrekes at utvidelsesområdet vil være et viktig tilskudd til eksisterende Brånakollane NR.

Utvidelsen, som her avgrenset, vil (i beskjeden grad pga lite areal) kunne bidra til oppfylling av en rekke viktige mangler i skogvernet. På de generelle manglene gjelder: 1) rike skogtyper (middels grad); 2) rødlistearter (liten grad); 3) lavlandsskog (middels grad). Av prioriterte skogtyper inndeckes: 1) edelløvsskog; herunder bøkeskog og lågurt-eikeskog (middels grad); 2) rik sumpskog, herunder or-askeskog (liten grad).

Feltarbeid

Området er undersøkt av Jon T. Klepssland (BioFokus) i juni 2016. Tilbudsarealet anses godt nok undersøkt for å kunne presentere nær optimale avgrensingsforslag innenfor arbeidsgrensene, og for å kunne foreta en rimelig sikker verdivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk.

Tidspunkt og værets betydning

Været og tidspunktet var tilfredsstillende med hensyn til kartlegging av alle ettersøkte organismegrupper (karplanter, moser, lav, jord- og vedboende sopp). Likevel litt tidlig på året i forhold til jordboende sopp.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

“Brånakollane utvidelse” er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern, i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Vestfold, og grunneierne. Tilbudt areal (undersøkelsesområdet) var på 315 dekar. Tilbudt areal var delt i tre polygon; ett nord for reservatet; ett i nordøst, og ett i sørvest.

Tidligere undersøkelser

Tilbudsarealet grenser til Brånakollane naturreservat som ble vernet i 1980.

Registranten kjenner ikke til om det er foretatt relevante naturfaglige undersøkelser i området utenfor naturreservatet tidligere. Det foreligger ingen naturtypelokaliteter i Naturbase. Søk i Artskart viser en del funnpunkter utenfor reservatgrensene, men nesten alle disse er upresise og funna ligger egentlig innenfor reservatet.

Beliggenhet

Området ligger øst for Lågen og nord for Åsrumvannet i Larvik kommune. Landskapet preges av små koller og dalsenkninger.

Naturgrunnlag

Topografi

Utvidelsesområdet består av en større bekkedal i nordøst, og for øvrig av mindre kolleparti med hovedsaklig sørlig eksposisjon.

Geologi

Berggrunnen består av en lettforvitrelig monzonitt/larvikitt. Løsmassedekket er generelt tynt til manglende, men med noe forvitningsmateriale.

Klima

De tette bøke- og askeskogene, i kombinasjon med spesielle topografiske forhold, holder godt på luftfuktigheten. Dette gir grunnlag for arter med strenge krav til stabil høy luftfuktighet.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Svak lågurtskog dominert av bøk er den mest utbredte skogtypen innenfor avgrenset verneverdig areal. Feltsjiktet i denne skogtypen mangler ofte eller er svakt utviklet pga skyggefulle forhold. Typisk inngår skogsvingel, hvitveis, ormetelg og liljekonvall. De rikeste partiene kan trolig defineres som "kalkrik bøkeskog", som er rødlistet som truet (VU). Fattigere blåbærskog med smyle og stormarimjelle veksler med lågurtskogen. I sørvest er bøkeskogen iblandet en del gran/granplantefelt.

Rikere skogtyper er begrenset til kjerneområdene. Lågurt-eikeskog (NT) er begrenset til småkoller innenfor kj.omr. 1. Rik lågurtskog, moderat (kalk)rik sumpskog (rødlistet som NT under (rikere) "flommyr, myrkant og myrskogsmark", evt. som EN under "rikere myrkantmark i låglandet"), og "litt tørkeutsatt høystaudeskog" (samt små kildehorisonter) finnes innenfor kj.omr. 2 (der dominert av osp og ask i tresjiktet). På kollen like nord for eksisterende naturreservat er det helt fattig lyngskog med bjørk, eik og furu.

Under ett er bøk vanligste treslag. Bjørk, osp, eik, ask og gran opptre også frekvent. I mindre grad inngår furu, lind, spisslønn og hassel. Selje, svartor og alm opptre kun sparsomt.

Skogstruktur og påvirkning

Gammel skog er begrenset til kj.omr. 1. Der inngår eik og bøk på 150-200 år, samt et par relativt gamle og grovdimensjonerte eikelæger, men dominerende aldersklasse er under 100 år (se f.ø. kjerneområdebeskrivelsen). Ellers består utvidelsesområdene i hovedsak av relativt ung til middelaldret og tynnstammet skog (nesten) uten kontinuitetsselement eller død ved. Et fåtall gamle (og ofte døende) eiketrær forekommer likevel meget spredt i ungskogen, og et par av disse er nok 200-300 år.

Selv om alderen ikke er høy er skogen innenfor kj.omr. 2 ganske storvokst, dels grunnet høy produktivitet (god tilvekst). Den bøkedominererte skogen i sørvest er aldershomogen og ganske tett, og trolig ikke mer enn 30-50 år. Det inngår også små granplantefelt der. Også det nordre utløpet av Brånakollane naturreservatet er ung og tett skog med lave naturverdier.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Brånakollane utvidelse. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Brånakollane øst I

Naturtype: Gammel edellauvskog - Gammel bøkeskog
BMVERDI: A

Areal: 28,7daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepssand (BioFokus 2016) i forbindelse med ordningen "frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2011-utgaven for naturtyper. Metodikk for avgrensning og verdigradering følger DN-håndbok 13 men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst for Brånakollane NR i Larvik kommune. Den omfatter et restfragment av eldre eik- og bøkeskog i sør-enden av en liten ås. Det inngår sørvendte skrenter og et par-tre små sprekkedaler. Lokaliteten er avgrenset mot yngre skog og hogstflater.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Hovedsaklig svak lågurtskog og (rikere) lågurtskog. Dels bregnedominert. Grad av rikhet varierer ganske mye, og det er rikest på eikekollene. Lågurt-eikeskog (NT) har ganske stor dekning. Bøk er dominerende treslag, men visse parti er altså eike-dominert. Gran, bjørk, osp, spisslønn og lind inngår også relativt frekvent. Mengdearter i feltsjiktet er skogsvingel, ormetelg og liljekonvall. Ellers inngår blåveis, tannrot, gjerdevikke, hvitveis, myske, myskegras og lundrapp. I parti med tett bøkeskog mangler feltsjiktet (kun tykt strølag av bøkblad). Noe av lågurt-bøkeskogen kan trolig defineres som "kalkrik bøkeskog", som er rødlistet som truet (VU).

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen varierer ganske mye i alder over korte avstander. Hovedandelen av arealet består av middelaldret (ganske ung) og tett, bøkedominerert skog på 50-100 år. Men flekkvis er skogalderen høy med eik på 150-200 år og inntil 50-75 cm dbh, og

bøk på anslagsvis ca 150-170 år og inntil 40 cm dbh. De eldste bøketrærne er ofte ikke de største. Det inngår spisslønn og lind på ca 120(-150) år og inntil 35 cm dbh. Død ved opptrer relativt sparsomt men flekkvis mer konsentrert. Det er klar overvekt av smådimensjonerte og nydannete elementer. Det er mest dødved av gran og bøk, mens lite eik og lind. Et par gamle og mer grovdimensjonerte eikelæger finnes. Flere av de gamle eiketærne er i ferd med å utvikle stammehulrom.

Artsmangfold: Flere krevende kryptogamer ble funnet på gammel eik og bøk, herunder følgende rødlistearter: *Pyrenula nitida* (EN), *Bacidia laurocerasi* (VU), *Caloplaca lucifuga* (VU), *Gyalecta flotowii* (VU) og *Gyalecta ulmi* (NT). For øvrig noe Lobarion-samfunn med kystnever, lungenever, *Biatora ocelliformis*, almeteppepose m.fl. Av (litt) kontinuitetskrevende sopp ble påvist eikeskinn og sovelkjuke. Trolig også potensial for krevende jordboende sopp og insekter tilknyttet gammel eik og bøk.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er liten, men utgjør et viktig restfragment av gammel eik- og bøkeskog som nå er blitt sjelden i landskapet pga intensivt skogbruk. Den representerer et viktig supplement til tilsvarende skogtyper i Brånakollane NR.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på arts mangfold og middels vekst på størrelse og tilstand. Dette gir A-verdi etter gjeldende metodikk.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene er knyttet til skoglig kontinuitet og stabilt lokalklima. Naturverdiene ivaretas derfor best ved fri utvikling uten inngrep.

2 Brånakollane øst II

Naturtype: Rik edellauvskog - Or-askeskog
BMVERDI: B

Areal: 19,4daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepsland (BioFokus 2016) i forbindelse med ordningen "frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2011-utgaven for naturtyper. Metodikk for avgrensning og verdivurdering følger DN-håndbok 13 men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst for Brånakollane NR i Larvik kommune. Den omfatter et lite dal- og lisesystem med rikere løvskog. Lokaliteten er avgrenset mot fattigere og/eller yngre skog eller hogstflater i nord, øst og sør. Mot nordøst er avgrensingen mer omtrentlig mot mer grandominert skog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Det meste av vegetasjonen kan trolig best føres til (rikere) lågurtskog og litt tørkeutsatt høystaudeskog (som dels er bregnedominert). I bunn av hoveddalen er det litt sumpskogsmark av moderat rik utforming. Den faller litt utenfor begrepet varmekjær kideløvskog. Ask dominerer tresjiktet i fuktige parti, mens osp, spisslønn, lind dominerer på mer veldrenert mark. Ellers inngår noe bøk, gran, hassel, selje, svartor og litt alm. Mengdearter i feltsjiktet er skogburkne og skogsvingel. Ellers inngår bl.a. blåveis, firblad, tannrot, våreartknapp, korsknapp, skogsvinerot, myske og storkonvall. I dalbunnen med askesumpskog inngår bl.a. strutseving, skogkarse, sumpmaure, maigull, myrfiol, skogstjerneblom, mjørdurt og vendelrot.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er relativt ung, svakt flersjiktet og med dårlig aldersspredning. Men den er høyproduktiv og dels høyreist og i ferd med å produsere en del dødvedelement, fremst av osp. Den eldste skogen står i skrentene (hvor lind er et viktig treslag), og denne er muligens inntil 100 år (og ca 30 cm dbh). I dalbunnen finnes ask på 35-40 cm dbh, men oppover i dalsiden avtar generelt dimensjonene. Det er et klart brudd i kontinuitetselement. I bunn er det f.ø. en eldre traktorvei.

Artsmangfold: Kun et par svake signalarter er påvist (på ask): *Arthonia ruana* og *Biatora ocelliformis*. Det er likevel potensial for flere svakt-moderat krevende arter tilknyttet glattbark/rikkbark i eldre luftfuktig edelløvskog. Det er også et visst potensial for krevende jordboende sopp. F.ø. generelt godt utviklingspotensial mtp krevende arter på sikt.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Verdivurdering: Lokaliteten oppnår høy vekt på vegetasjonsrikhet og middels vekt på bl.a. størrelse og habitatkvalitet. Dette gjør at den oppnår B-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene er knyttet til skoglig kontinuitet og stabilt lokalklima. Naturverdiene ivaretas derfor best ved fri utvikling uten inngrep.

Artsmangfold

Karplantefloraen er rik innenfor kjerneområdene, men ellers ganske fattig og triviell (se kj.omr. beskrivelsene).

Mosefloraen er ikke undersøkt, men antas å være moderat variert med sannsynlig forekomst av enkelte relativt krevende arter.

Lavfloraen er godt undersøkt, og flere krevende arter er påvist. Fremfor alt innenfor kj.omr. 1, men det ble også gjort et par interessante funn utenfor. Følgende rødlistearter ble påvist: *Pyrenula nitida* (EN), *Bacidia laurocerasi* (VU), *Bacidia biatorina* (VU), *Caloplaca lucifuga* (VU) og *Gyalecta ulmi* (NT). Innenfor kj.omr. 1 forekommer dessuten ganske velutviklede Lobarion-samfunn med kystnever og lungenever m.fl.

Jordfungaen er ikke kjent grunnet manglende fruktifisering (for tidlig befaringsstidspunkt?). Det er trolig potensial for enkelte krevende arter.

Vedfungaen er bedre kjent, men ikke spesielt rik eller variert, og mangler kvalitetene man finner innenfor eksisterende reservat. Verdt å nevne er likevel eikeskinn, sovelkjuke og lakk-kjuke (sistnevnte like utenfor forslagsgrenser).

Tabell: Artsfunn i Brånakollane utvidelse. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Karplanter	Fraxinus excelsior	ask	VU		2
	Hepatica nobilis	blåveis			2
	Ulmus glabra	alm	VU		2
Karplanter (Norge)	Cardamine bulbifera	tannrot			2
	Galium odoratum	myske			2
	Lathyrus vernus	vårerteknapp			2
Lav	Arthonia ruana	jaguarflekklav			2
	Bacidia biatorina	kastanjelundlav	VU		
	Biatora ocelliformis				1 2
	Caloplaca lucifuga		VU		1
	Gyalecta ulmi	almelav	NT		1
	Lobaria pulmonaria	lungenever			1
	Lobaria virens	kystnever			1
	Pertusaria flavida	eikevortelav			1
	Pyrenula nitida		EN		1
Sopper	Aleurocystidiellum disciformis	eikeskinn			1
	Bacidia laurocerasi		VU		1

Avgrensing og arrondering

Tilbudt areal var veldig snevert avgrenset i visse parti, selv om det ikke er noen eiendomsgrenser. Dette gjør at små skaller av kjerneområde 1 lengst nordøst ikke fanges fullgodt opp av avgrenset verneverdig areal. Men dette har trolig ikke vesentlig betydning for ivaretagelse av naturverdiene.

Som det fremgår av kartet er det meste av tilbudt areal nord for Brånakollane NR ikke funnet verneverdig. Dette arealet består i all hovedsak av temmelig ung skog, hvorav mye granplantefelt. Mye av arealet er også utpreget fattig og skrint med dominans av boreale treslag (gran, bjørk, osp, furu). Det inngår riktignok også mindre parti med eldre skog (både gran-, osp-, og bøkedominant), men disse er isolert av omkringliggende ungsog, og har ellers få spesielle kvaliteter (og er av relativt triviell utforming).

Tilbudt areal i hhv. nordøst og sørvest er derimot i stor grad funnet verneverdig. Kun små areal er skåret bort grunnet nylig hogstinggrep og granplantefelt. Resultatet av den samlede vurderingen er at kun 135 dekar (av 315 dekar tilbudt) er funnet verneverdig.

Avgrenset verneverdig areal vurderes som godt arrondert i forhold til kjente naturverdier omkring Brånakollane NR. I forhold til topografi og landskapsformer er arronderingen dårlig, men dette er det ingen grunn til å hefte seg ved. Samlet blir arronderingskriteriet satt til middels. I nordøst kunne det vært ønskelig med en ørliten utvidelse for å få inkludert hele kjerneområdet.

Det er f.ø. ikke utvidelsespotensial i noen retning utover det som er tilbudt.

Andre inngrep

Verneområdet og utvidelsesforslaget er for øvrig omgitt av intensivt drevet skoglandskap preget av hogstflater, granplantefelt, driftsveier og kjørespor etter hogstmaskin.

Vurdering og verdisetting

Den aktuelle utvidelsen av Brånakollane NR utgjør små men viktige tilskudd til et i utgangspunktet lite men svært verdifullt naturreservat. Spesielle naturverdier innenfor aktuelt utvidelsesområde er ganske strengt begrenset til kjerneområdene i nordøst (kj.omr. 1 og 2). Der forekommer det (om enn små) areal med de rødlistet naturtypene lågurt-eikeskog (NT), kalkrik bøkskog (VU) og rikere "flommyr, myrkant og myrskogsmark" (NT) (evt. "rikere myrkantmark i låglandet" rødlistet som EN). I tillegg er det gammelskogskvaliteter innenfor kj.omr. 1 med både eik og bøk på 150-200 år, samt påvist flere krevende og rødlistete kryptogamer på disse.

Utenom kjerneområdene er skogen temmelig ung, dels fattig, og har isolert sett lav naturverdi, men har funksjon som sammenbindingsareal, buffer og/eller restaureringsareal.

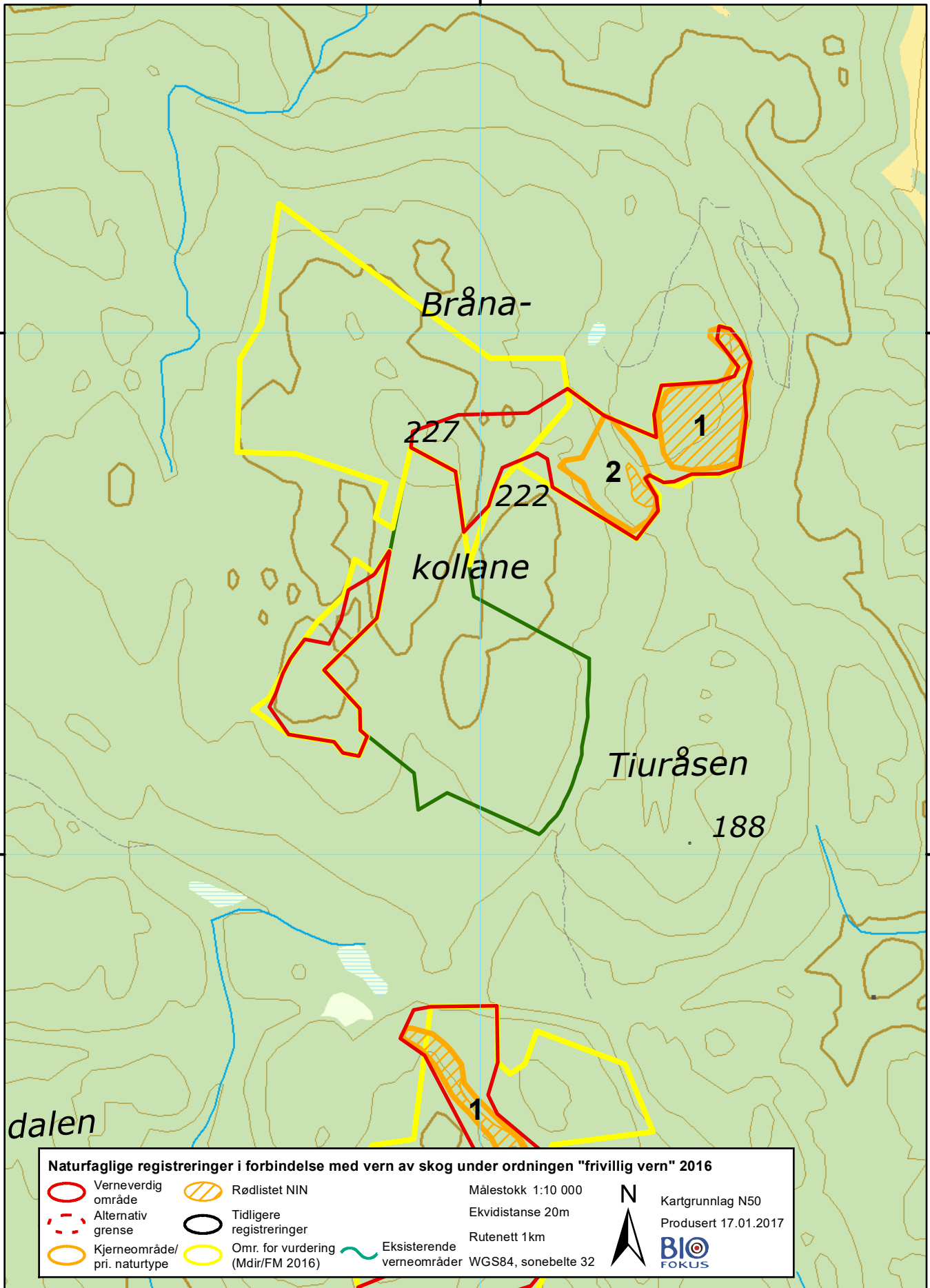
Utvidelsesområdet scorer isolert sett lavt på parametre som har med kontinuitet og død ved å gjøre, men moderat høyt til høyt på rikhet, variasjon og artsmangfold (sistnevnte grunnet kj.omr. 1). Selv om utvidelsesarealet er svært beskjedent i

areal så anses området å ha så mange spesielle og viktige naturkvaliteter at det vurderes som (i nedre sjikt av) regionalt verneverdig (**). Det understrekes at utvidelsesområdet vil være et viktig tilskudd til eksisterende Brånakollane NR.

Utvidelsen, som her avgrenset, vil (i beskjeden grad pga lite areal) kunne bidra til oppfylling av en rekke viktige mangler i skogvernet (Framstad et al. 2002, 2003, 2010). På de generelle manglene gjelder: 1) rike skogtyper (middels grad); 2) rødlistearter (liten grad); 3) lavlandsskog (middels grad). Av prioriterte skogtyper inndeckes: 1) edelløvsskog; herunder bøkeskog og lågurt-eikeskog (middels grad); 2) rik sumpskog, herunder or-askeskog (liten grad).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Brånakollane utvidelse. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapitlet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk variasjon	Vegetasjonsvariasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Brånakollane øst I	**	**	*	0	0	**	***	**	**	**	***	-	—	***
2 Brånakollane øst II	**	*	0	0	0	*	***	**	**	***	*	-	—	**
Samlet vurdering	*	*	*	0	0	**	***	**	**	**	**	*	**	**

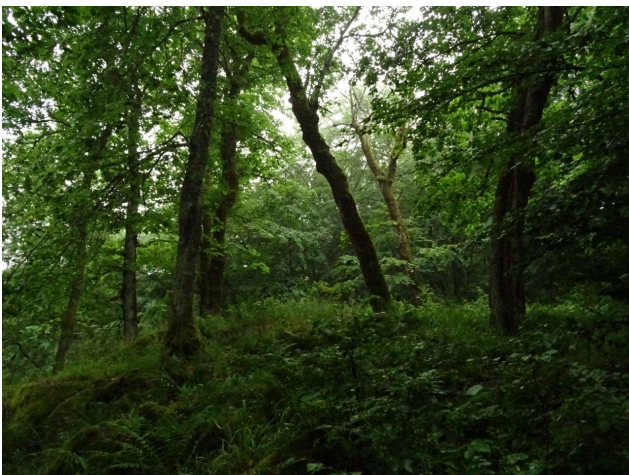
Bilder fra området Brånakollane utvidelse

Gammel svak lågurt-bøkeskog (kj.omr. 1). Foto: Jon T. Klepsland

Lite parti rik sumpskog (or-askeskog) nederst i kj.omr. 2. Foto: Jon T. Klepsland

Liten kulle med rik lågurt-eikeskog. Foto: Jon T. Klepsland

Relativt ung og tett bøkeskog dominerer sørvestre utvidelsesområde. Foto: Jon T. Klepsland